

Kivonat az 1883. évi XXIII. t.-c.-ből.

A fegyver- és vadászati adóról.

1. (2. §.) *Ki fizet fegyveradót?*

Fegyveradót fizet mindenki a birtokában levő vadászatra használható lőfegyverek után; úgyszintén azon fegyverek után, melyek családtagjai, vadászcselédjei, a vadak gondozására és erdőterületek őrzésére alkalmazott cselédjei, valamint mező-, szőlő- vagy erdőgazdaságban alkalmazott csőszök, pásztorok és erdőkerülők birtokában vagy használatában vannak.

2. (4. §.) *A fegyveradó és a vadászati adó alól kik vannak kivéve?*

A fegyveradó és a vadászati adó fizetése alól az uralkodó család tagjai ki vannak véve.

3. (5. §.) *A fegyveradó alól mely fegyverek vétetnek ki?*

A fegyveradó alól kivétnek:

1. közintézetekben, nyilvános gyűjteményekben, közhatóságuknál őrzött fegyverek;
2. emlékek vagy családi ereklyeként tartott fegyverek;
3. magánosok oly fegyvergyűjteményei, melyekben már használaton kívül levő, régi szerkezetű fegyverek tartatnak;
4. a kizárólag céllövészetre használt fegyverek;
5. a csendőrök, az állami rendőröknek, törvényhatósági-, városi-, állandóan alkalmazott községi rendőröknek, fegyőröknek, pénzügyőröknek, a dohánybevéltő hivataloknál alkalmazott örök és a vasúti örök fegyverei;
6. a felesketett erdőtiszteknek és a kir. erdőfelügyelőségi személyzetnek szolgálati használatra rendelt fegyverei;
7. a felesketett erdőőrök fegyverei;
8. a közös hadsereg és honvédség tisztjeinek és legénységének vadászatra nem használt fegyverei;
9. a puskaműveseknél és lőfegyverárusoknál eladásra szánt fegyverek.

4. (6. §.) *A vadászati adó alól kik vétetnek ki?*

A vadászati adó alól kivétnek:

1. a külhatalmak követői és konzulai, valamint a követések és konzulátusok személyzetének tagjai, ha nem bel-földiek;
  2. a vadászterületek tulajdonosainak vagy bérlőinek szolgálatában álló vadászcselédok;
  3. a vadak gondozására és vadászterületek őrzésére alkalmazott cselédok;
  4. a mező-, szőlő- és erdőgazdaságnál alkalmazott csőszök, pásztorok, erdőkerülők;
  5. a hatóságilag felesketett erdőtisztek, erdőőrök és a kir. erdőfelügyelőség személyzete.
5. (6. §.) *A vadászati adómentességet a vadászati adót nem fizető egyének mivel igazolják?*

A vadászati adómentességet: a külhatalmak követői és konzulai, valamint ezek személyzetének tagjai a vadászati ingyenneggyel; a vadászterületek tulajdonosainak vagy bérlőinek szolgálatában álló vadászcselédok, a vadak gondozására és vadászterület őrzésére alkalmazott cselédok, továbbá a mező-, szőlő- és erdőgazdaságnál alkalmazott csőszök, pásztorok és erdőkerülők a fegyveradó-igazolvánnyal, végül a hatóságilag felesketett erdőtisztek, erdőőrök és a kir. erdőfelügyelőség személyzete, az eskübizonyítvány eredeti vagy hiteles másolatával igazolják.

Az erdészeti szakiskolák hallgatói pedig azon kedvezményben részesíttetnek, hogy az egy évre megállapított vadászati adó felét fizetik.

6. (8. §.) *Mekkora a fegyveradó egy évi összege?*

A fegyveradó egy évi összege:

1. 2-korona minden darab egycsővű puska után;
2. 4 korona minden darab kétsővű puska után.

7. (9., 10. §.) *A vadászati adó egy évi összege mekkora és mekkora akkor, ha a vadászatot csak 30 napra akarják gyakorolni?*

A vadászati adó egy évi összege 24 korona. Azoknak, kik a vadászatot 30 napot meg nem haladó időben akarják gyakorolni.

rolni, meg van engedve, hogy 12 koronáért 30 napra szóló vadászati jegyet válthassanak.

8. (11. §.) *A fegyver-, valamint a vadászati adóra nézve az adóév mikor kezdődik és mikor végződik?*

A fegyveradó, valamint a vadászati adó nézve az adóév augusztus hó 1-ső napján kezdődik és a következő évi július hó 31-ik napján végződik.

9. (39. §.) *Kik kötelesek és kik jogosultak a vadászatot ellenőrizni?*

Az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek; a vadászati jog tulajdonosai, haszonbérleti, gazdatisztjei és az erdők, szőlők és mezők felügyeletével megbízott személyek pedig jogosítva vannak azokat, kik akár lőfegyverrel, akár lóháton és bármilyen műebek használatával vadásznak, a vadászati jegy előmutatására felszólítani.

10. (40. §.) *A csendőr felszólítására tartozik-e a vadászó vadászati jegyét előmutatni?*

A csendőr felszólítására a vadászó a vadászati jegyét előmutatni köteles, aki pedig azt bármely okból elő nem mutatja, tartozik a vadászattal azonnal felhagyni és ha ismeretlen, a felszólító kívánatára nevét és lakását megmondani, sőt a célból, hogy ezek bizonyítására szorítható legyen, alkalmas zálogot adni, illetve a csendőrt a legközelebbi község előljáróságához követni is köteles, hogy kiléte ottan kideríttessék.

11. (42. §.) *Ki követ el jövedéki kihágást?*

Jövedéki kihágást követ el az:

1. aki vadászati jeggyel bír, azt azonban a csendőr felszólítására elő nem mutatja;

2. aki a csendőr felszólítására a vadászattal azonnal fel nem hagy, annak sem nevét, sem lakását meg nem mondja, zálogot nem ad, őt a legközelebbi község előljáróságához követni nem akarja vagy a felszólítónak hamis nevet vagy lakást mond be;

3. aki saját nevére szóló vadászati jegyet használat végett másnak átadja;

4. aki a nélkül, hogy vadászati jeggyel bírna, vagy másnak nevére szóló vagy érvényességére nézve lejárt vadászati jegy használata mellett vadászik;

5. aki meghamisított vadászati jegy mellett vadászik;

6. aki adóköteles fegyverét az adó elől elvonja, eltitkolja, vagy az adómentesnek nyilvánított lőfegyvereket vadászatra használja.

12. (49. §.) *A jövedéki kihágásból befolyt pénzösszeg hogyan osztatik fel?*

A befizetett bírságnak egyharmada a jelentés tevőt, egyharmada az államkincstárt és egyharmada azon községet illeti meg, melynek határában a felszólítás történt, illetőleg a fegyvertitkolás miatt elmarasztalt fél állandóan lakik.

Kivonat az 1888. évi XIX. t.-c.-ből.

A halászatról.

1. (8. §.) *Aki halászni akar, az mit köteles váltani?*

Aki halászni akar, az halászejegyet váltani és azt halászás közben magával vinni köteles. A halászejegyet a közigazgatási hatóság állítja ki, s azon világosan kiirandó annak neve, állása vagy foglalkozása és lakóhelye, akinek javára kiállítatik.

2. (8. §.) *A halászejegy bélyegilletéke mennyi és a halászejegyek meddig érvényesek?*

A halászejegyek bélyegilletéke személyenként 4 korona, a halászatra jogosítottaknak segédszemélyzete és munkásai részére pedig személyenként 1 korona.

A halászejegyek érvényének tartama egy év (május 1-től következő év április 30-ig) és azoknak alakját és szövegét a földművelésügyi miniszter rendeleti úton állapítja meg.

3. (9. §.) *Kik kötelesek és kik jogosultak a halászejegyek ellenőrzésére?*

Az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek; a halászati jog tulajdonosai, haszonbérleti és alkalmazottai, valamint az erdők, szőlők, mezők és gátak felügyeletével megbízott személyek pedig, jogosítva vannak azokat, akik halászati eszközökkel vizek partján járnak, a halászati jegy előmutatására felszólítani.

4. (10. §.) *A közbiztonsági közegek (csendőrök) felszólítására a halászó a halászi jegyét előmutatni köteles-e?*

A közbiztonsági közegek (csendőrök) felszólítására a halászó a halászi jegyét előmutatni köteles; aki pedig ezt bármely okból elő nem mutatja, tartozik a halászattal azonnal felhagyni és ha ismeretlen, a felszólító kívánatára akár nevét és lakását megmondani, s acélból, hogy ezeknek bizonyítására szorítható legyen, a felszólítót a legközelebbi község előljáróságához követni, hogy kiléte ott kideríttessék.

5. (13. §.) *Zárt vizekben a halászat miképp gyakorolható; melyek a zárt vizek?*

Zárt vizekben a halászat a halászatra jogosult által korlátlanul gyakorolható.

Zárt vizeknek tekintendők:

1. a mesterséges halastavak, akár állanak halas vízzel összeköttetésben, akár nem;
2. mindazon egyetlen vagy több hirtokos osztatlan tulajdona között fekvő vizek, melyek más halat tartó vizekkel nincsenek oly összeköttetésben, hogy a halak az egyikből a másikba átmehetnek.

6. (16., 17. §§.) *Mily területek nyilváníthatók kíméleti terekké és mivel jelöltetnek azok?*

Állandóan víz alatt lévő oly területek, amelyek a halak ivására, s a halivadék fejlődésére alkalmasak, kíméleti terekké nyilváníthatók.

A kíméleti terok határai táblákkal jelölendők meg, amelyre egy hal van festve és reá van írva: *Kíméleti tér.*

7. (21. §.) *Rákot mily időben tilos fogni, s mi a teendő, ha a rákok az előirt méretnél kisebbek?*

Rákot április 1-től május 15-ig tilos fogni.

Oly rákok, melyek a szentől a kiegyenesített fark végéig mérve nyolc centiméternél kisebbek, a vízbe visszabocsátandók.

8. (23. §.) *Miféle módon, milyen eszközökkel és időben tilos a halászat?*

Tilos:

1. a halikraszedés a halászatra jogosított engedélye nélkül;
2. minden oly halfogó eszköz, pl. hálók, kosarak, varsák, továbbá minden oly készülék használata, amelyek nyílása (szemci) nedves állapotban mérve négy centiméternél szűkebbek;
3. minden állandó halfogó-készülék pl.: rekesz, kosár, zárható alkalmazása, mely közönséges vízállás mellett, a parttól derékszögben mérve, a vízfolyás felénél többet elzár;
4. több állandó készülék, háló (eresztőháló) használata, ha egymástól legalább 50 méter távolságra nincsenek;
5. a halakat elkábító, megmérgező és robbanó-szerek (maszlag, oltatlan-mész, mérgező, dinamit, stb) használata;
6. az éjjeli halászat napnyugtától napkeltéig;
7. gátaktól, zsilipektől, hallépcsőktől és egyéb vízi műépítményektől harminc méternyire fölfelé vagy lefelé — horog kivételével — halászni;
8. vizeket, a bennük levő halak kifogása céljából, szakaszonként (duga) vagy egészben lecsapolni, vagy úgynevezett bányákban felfogni.

Tisztogatás céljából történő vízfolyások lecsapolásának idejéről az érdekelt halászati jogosítottak nyolc nappal előbb értesítendők.

9. (26. §.) *A halászatra jogosítottak, ha vadászati jogosítvánnyal nem bírnak is, milyen állatokat pusztíthatnak el?*

A halászatra jogosítottak, ha vadászati jogosítvánnyal nem bírnak is, lőfegyverhasználat nélkül, elpusztíthatják a halakra nagyobb mértékben kártékony állatok közül a vidrát, a vidranyestet, a esontörő sast, a halászó sast, a jégmadárt, valamint a gémeket, rucákat és lúdféléket; a halászati terület tulajdonosának, esetleg bérlőjének azonban az ily módon befogott vagy elejtett vad iránt való tulajdonjoga fenntartatik.

10. (26. §.) *Kiméleti tereken mi tiltatik?*

Kiméleti tereken a halászat, vadászat, a békafogás, csolnakozás, fürdés, kavics- és iszapszedés, általában minden, a halak ivását és fejlődését hátráltató művelet, tiltatik.

Tilos ugyanott marhákat, kacsákat, ludakat, s egyéb állatokat vízbe eresztetni.

11. (28. §.) *Aki a tilalmi idő beállta előtt fogott vagy zárt vizekből származó halakat vagy rákot a tilalmi idő alatt szállít vagy elad, mit tartozik igazolni?*

Aki a tilalmi idő beállta előtt fogott, vagy zárt vizekből származó halakat vagy rákot a tilalmi idő alatt szállít vagy elad, az tartozik származásukat, s a befogatási időt minden egyes esetben a község előljáróságától kiállított bizonyítvánnyal igazolni.

12. (62., 64., 65., 66. §§.) *Ki követ el halászati kihágást?*

Halászati kihágást követ el:

1. aki kábító, mérgező és robbanó szerekkel halász;
2. aki a halászat gyakorlására jogosítva nincs, ha a halászatot éjjel, tilalmi időben, kijelölt kiméleti helyen vagy tiltott eszközzel űzi; vagy pedig, ha a halászatot álcázva vagy magát felismerhetetlenné téve űzi vagy a tetten érőt veszélyesen fenyegeti, ellene fegyvert fog vagy erőszakot használ, amennyiben a veszélyes fenyegetés, fegyverfogás vagy erőszak súlyosabb büntetés alá eső cselekményt nem képez;

3. aki tenyésztés céljából csakis írásbeli hatósági engedély mellett kifogható halakat és rákokat ily engedély nélkül kifog;

4. aki a halászatra jogosított engedélye nélkül nyereségvágyból halász vagy rákász (sért. fél indítv. üld.);

5. azon tulajdonos, ki a haszonbérbe adott halászterületen a haszonbérletet vagy azt, ki annak engedélyével űzi a halászatot vagy rákászatot, megtámadja vagy a halászat vagy a rákászat üzésében megakadályozza (sért. fél indítv. üld.);

6. aki a halászterületet vagy kiméleti tér határainak megjelölésére szánt táblákat károsítási szándékból megsemmisíti, elviszi, más helyre átteszti, megrongálja vagy bemocskolja (sért. fél indítv. üld.);

7. aki hamisított halászejegyet használata mellett halász;

8. aki a halászatra jogosítottnak engedélye nélkül, de nem nyereségvágyból halász vagy rákász (sért. fél indítv. üld.);

9. aki a közbiztonsági közegek (csendőrök) felszólítására a halászzal azonnal fel nem hagy, azoknak sem nevét, sem lakását meg nem mondja, zálogot nem ad, vagy a felszólítót a legközelebbi előljárósághoz követni nem akarja, vagy a felszólítónak hamis nevet vagy lakást mond be;

10. aki anélkül, hogy halászejeggyel bírna, vagy másnak nevére szóló vagy érvényességére nézve lejárt halászejegyet mellett halász;

11. aki saját nevére szóló halászejegyet használat végett másnak adja át;

12. aki halászejegyet nélkül halász, vagy aki halászejeggyel bír, de azt a felszólítására elő nem mutatja.

Kivonat az 1890. évi I. t.-c.-ből.

Közutak és vámokról.

1. (107. §.) *A közutakon való hajtásnak és kitérésnek szabályozására, a forgalom biztonsága érdekében, minő szabályok vannak megállapítva?*

A következő szabályok vannak megállapítva:

1. minden járművel balra kell hajtani, szemben jövő járműnek balra kell kitérni, az előtte haladónak pedig jobbról kell eléje kerülni;

2. hidakon más járműnek eléje hajtani tilos;

3. udvari, katonai, posta és tűzoltó, valamint mentő-járműveknek minden más, akár szembe jövő, akár azokkal egy irányban haladó jármű feltétlenül kitérni tartozik;

4. oly utakon, melyeken akár az útpálya keskenysége, akár más okból csak egy járt nyom létezik, az 1. pont alatti elvek megtartásával üres járni a személyszállítónak vagy terheltnak, személyszállító a súlyosan terheltnak, egyenlő járművek közül a lejtőről lefelé jövő a felmenőnek egészen, végre

egyenlő minőségűek és sík pályán egymásnak félnyomszélességre kitérni tartoznak.

2. (108. §.) *Három méternél nagyobb nyílású hidakon szabad-e sebesen hajtani?*

Három méternél nagyobb nyílású hidaknál — kivéve a bolthajtásos hidakat — továbbá javítás alatt álló minden hidon, a sebeshajtás feltétlenül tilos.

3. (108. §.) *Javítás vagy építés alatt álló hidaknál mi tiltható meg?*

Javítás vagy átépítés alatt álló hidaknál szükség esetén megtiltható az is, hogy a hídra egy járműnél több egyszerre ráhajtasson. Ezen tilalom végrehajtására kirendelt őrnök, valamint az útiszemélyzet ide vonatkozó bármely külön intézkedéseinek mindenki engedelmességre tartozik. Építés alatt levő hidaknál az építést végrehajtó vállalat által oly jelek alkalmazandók, melyek által az utazó közönség figyelmeztetve van.

4. (109. §.) *Szabadon hajtott állatcsoportokkal való találkozásnál minden járművel milyen ütemben kell hajtani?*

Szabadon hajtott állatcsoportokkal (nyájakkal, csordákkal, falkákkal, stb.) való találkozásnál minden járművel lépésben kell hajtani mindaddig, míg az állatcsoport mellett elhalad, annak tulajdonosa és hajcsárjai pedig kötelesek akár szembe jövő, akár hátuk mögül előre hajtó járműveknek megállás nélküli elhaladhatására, az útpályán elégséges utat nyitni és ennek gyors eszközésére az állatcsoport mellett elégséges vezetőt, hajcsárt, stb. alkalmazni.

Kiseb állatcsoportokkal csak az út felerészét szabai elfoglalni; egyes állatok pedig féken vagy pányván vezetendők.

5. (110. §.) *Üres vagy terhelt járműveket az útpályán hagyni szabad-e?*

Üres vagy terhelt járműveket az útpályán hagyni, vagy vonóállatokkal ellátottakkal az úton álldogálni nem szabad.

Azon járművekkel, melyekkel a hosszabb ideig való megállás elkerülhetetlenül szükséges, az út egyik oldalára kell állani, úgy, hogy mellettük két egymással szembe jövő járműnek az útpályán közlekedésére kellő tér maradjon.

6. (110. §.) *Az útpályán eltört, lerokadt vagy feldőlt járművek meddig hagyhatók az úttesten?*

Az útpályán eltört, lerokadt vagy feldőlt járműnek is csak a szükséges segély megszerzéséig maradhatnak az úttesten, de akkor is felügyelet alatt és éjjel lámpával világítva legyenek. Az ily járművekről lerakott tárgyak, árúk, stb. az útpadkákon helyezendők el és onnét legkésőbb 6 óra alatt eltávolítandók.

7. (111. §.) *A járművet vezető kocsisnak mi tilos és szabad-e több járművet egymás után akasztani?*

A járművet vezető kocsisnak a hajtás alatt aludni, a járművet vezetés nélkül hagyni vagy egyszerre több járművet vezetni tilos. Tilos továbbá több terhes járműnek egymás után való akasztása, mely szabály alól csak új vagy javított vagy baleset által megsérült teljesen üres járművek és esetleg kézi kocsik képeznek kivételt.

8. (112. §.) *Minden járműnek éjjel és sötét időben mivel kell ellátva lennie?*

Minden járműnek éjjel és sötét időben feltűnő helyen vagy lámpával világítva kell lennie, vagy a vonó-állatok legalább egyike csengővel látandó el.

9. (113. §.) *A járművekhez hátul hány állatot szabad kötni és azokra a rakomány mily szélességben rakható?*

A járművekhez hátulról kettőnél több állatot, vagy a vonó-állatok mellé szintén két állatnál többet kötni tilos, sőt (egy sorba fogott) hármias fogatnál csak egy köthető.

A járművekre a rakomány három métert meghaladó szélességben nem rakható.

10. (113. §.) *Ha oly tárgyak szállítása fordul elő, melyek három méternél szélesebbek, s kisebb részekre el nem oszthatók, hogy szállítandók ezek?*

Ha oly tárgyak szállítása fordul elő, melyek három méternyi szélességet meg nem haladó részekre el nem oszthatók, a fuvar tulajdonosa gondoskodni tartozik arról, hogy a szélesebb rakomány által a közlekedés szükség felett ne korlátozassék, (a többi közt, hogy segélyre kellő számú munkás rendel-

kezésére álljon, s a kitérés lehetősége biztosítottassék) továbbá, hogy az úton levő műtárgyak sérülést ne szenvedjenek.

11. (122. §.) *Az út mellett levő épületek útfelőli oldalán vagy úton haladó járműveken mily tárgyakat nem szabad felaggatni vagy takaró nélkül szállítani és mit tilos az út árkába dobni?*

Út mellett fekvő épületeknek útfelőli oldalán vagy az út mellett közvetlenül levő helyeken vagy az úton haladó járműveken oly tárgyakat, melyektől az igavonó és más állatok megremülhetnének, továbbá nyers húst, átlabőröket, stb. takaró nélkül felaggatni vagy szállítani nem szabad.

Az útárókba állati hullákat vagy egyéb undort vagy ijesztelmet okozó tárgyakat dobni nem szabad, azoknak eltávolításáról pedig a község előljárói gondoskodni tartoznak.

12. (125. §.) *Az úttestnek és összes tartozékainak, stb. megrongálása mily cselekményt képez?*

Az úttestnek és összes tartozékainak, az úttöltésnek és bevágásoknak, általában minden a közlekedés céljaira szolgáló vagy azok fenntartására megkivántató bármely létesítmények úgy szándékos, mint vétkes mulasztásból vagy gondatlanságból származott megrongálása kihágást képez.

13. (126. §.) *Az úttest tartozékainak használatát illetőleg mi tilos?*

Tilos az útpadkáknak és árkoknak kő, kavics, föld vagy más anyagok nyerése szempontjából kivájása, az útárkok betömése, azok vízfolyásának elgátlása, szemét, kő, föld, trágya vagy más anyagoknak azokba hártyása, más mederbe folyó patakok, források, vízvezetékeknek, trágyalé, pöcegödör-iszap és szennyvizeknek belevezetése, hidaknak, csatornáknak, csővezetékeknek betömése, azok levezető árkaiknak elgátlása, beültetése, az árkok vizének elfolyása ellen védgáták vagy sövények emelése, az útnak vagy bármely ahhoz tartozó résznek magánhasználatra elfoglalása és átalakítása.

Kivonat az 1894. évi XII. t.-c.-ből.

Mezőgazdaságról és mezőrendőrségről.

1. (17. §.) *Kendert és lent hol szabad áztatni?*

Kendert és lent áztatni csak a hatóság által e célra kijelölt helyeken és megállapított módozatok mellett szabad. Egyáltalán nem engedhető meg az áztatás: 1. a községek belterületén, vagy közvetlen közelében levő vizekben; 2. azon vizekben, melyek rendszeresen ivásra vagy állatok itatására használatnak; 3. azon vizekben, melyekben rendszeres halászat vagy haltenyésztés üzetik.

2. (18. §.) *Miképen szabad legeltetni?*

Legeltetni csak kellő felügyelet mellett szabad. Bekerített helyeken az állatok felvigyázó nélkül is lehetnek.

3. (50. §.) *Minden birtokos mire köteles a fák rügyeinek fakadása előtt?*

Minden birtokos köteles a fák rügyeinek fakadása előtt, legkésőbbben azonban március hó végéig, a belsőségeken, majorokban, szőlőkben, gyümölcsösökben és kertekben lévő fáit és bokrait a kártékony hernyóktól, illetőleg hernyófészkektől és lepketojásoktól megtisztítani s az összegyűjtött hernyófészkeket és hernyótojásokat elégetni.

A később mutatkozó kártékony hernyók, valamint a cserebogarak tömeges megjelenésük alkalmával is, megfelelő módon pusztítandók.

4. (51. §.) *Minden birtokos mikor köteles a szerbtövist és arankát kiirtani és mit tud a lóhere- és lucernamagvak forgalombahozataláról?*

Minden birtokos köteles birtoka egész területén a szerbtövist virágzása előtt, az arankát pedig megjelenése után azonnal alkalmas módon irtani.

Lóhere- és lucernamagvakat, ha azok nem arankamentesek, termesztés céljából forgalomba hozni tilos.

5. (52. §.) *Az utak mentén, valamint az úttesteken a szerbtövist, továbbá egyéb gyomot és gatz ki tartozik kiirtani?*

Az utak mentén, valamint az úttesteken a szerbtövist, gyomot és gatz az útfenntartó tartozik kiirtani; a gyümölcsfákat pedig a kártékony hernyóktól megtisztítani a gyümölcsfa-birtokos köteles.

Aki a kártékony állatokat és növényeket irtani elmulasztja, helyette az irtást — a mulasztó költségére — a községi előljáróság köteles végeztetni.

6. (57. §.) *A hasznos madarakat pusztítani, valamint azok tojásait elszedni és forgalomba hozni szabad-e?*

A hasznos madarak pusztítása tilos. Azok fészkeinek és tojásainak elszedése, valamint a hasznos madarak és tojásainak forgalomba hozása hatósági engedély nélkül szintén tilos. Ezen tilalom a lakóházakon levő madárfészkekre nem terjed ki.

7. (59. §.) *Kirepült méhrajt a tulajdonos más telkén keresheti és elfoghatja-e s ha 2 nap nem kereste, kinek a tulajdonivá válik a méhraj?*

Kirepült méhrajt a tulajdonos, ha a keresést nyomban eszközli, másnak telkén, szükség esetén a községi előljáróság közbejötté mellett is, keresheti és elfoghatja, tartozik azonban a netán okozott károkat megtéríteni.

Ha a méhraj tulajdonosa raját két nap alatt nem kereste s el nem fogja, a raj annak tulajdonává válik, kinek birtokán letelepült, vagy ki azt a két napon túl elfogta.

8. (81. §.) *A felesketett mezőőr szolgálata gyakorlásában minek tekintendő, milyen jogokat élvez és milyen fegyverrel van ellátva?*

A felesketett mezőőr szolgálata gyakorlásában nyilvános örnek tekintetik s a törvényen alapuló mindazon jogokat élvezik, melyek a közbiztonsági közegeket megilletik. A mezőőrök rendszeren forgópisztollyal vannak ellátva, melyet szolgálatban mindig magukkal vinni kötelesek.

9. (93. §.) *Ki követ el mezőrendőri kihágást gazdasági termények ellopása, magán határ- és tilalmi jelek, gazdasági termények, fák, csemeték, stbi megrongálása által?*

Ezen kihágást elköveti az:

1. aki gazdasági terményeket gyümölcsös kertből, szőlőből, faiskolából vagy a mezőről lop, vagy aki másnak lábán levő gabonáját, takarmányát vagy fán levő gyümölcsét jogosulatlanul leszedi, levágja vagy ellopja, amennyiben a dolog értéke 60 koronát meg nem halad, de csak akkor, ha a lopás a büntető törvénykönyv 336. §-a szerint — tekintet nélkül a lopott dolog értékére — büntetett nem képez, kivéve a bejáratás által elkövetett lopást, mely ez esetben csak kihágásnak minősül;

2. aki magán határ- és tilalmi jeleket jogosulatlanul szándékosan megsemmisít, elvisz, megrongál, más helyre áttesz vagy kiás;

3. aki gazdasági terményeket, fákat és csemetéket vagy gyümölcsseit jogosulatlanul rongálja, levágja, kitördeli, legalyazza vagy kiássza, amennyiben az okozott kár a 60 koronánál nem nagyobb.

Ezen esetekben az eljárás csak a károsult fél indítványára indítandó meg. A 3. pont esetében az eljárás, ha a kihágás köztereken vagy közutakon levő fákon és csemetéken követtetett el, hivatalból indítandó meg.

10. (94. §.) *Ki követ el hivatalból üldözendő és súlyosabban büntetendő mezőrendőri kihágást?*

Hivatalból üldözendő és súlyosabban büntetendő mezőrendőri kihágást követ el az:

1. aki a gazdasági célra szolgáló megfigyelő eszközöket, hatósági jeleket vagy mérnöki jelvényeket jogosulatlanul rongál, megsemmisít, elvisz vagy más helyre áttesz, amennyiben az okozott kár 60 koronát meg nem halad;

2. aki jogos zálogolást megliusítani törekszik, amennyiben cselekménye hatóság elleni erőszak büntetettét vagy jogtalan elcsajátítás vétségét nem képezi;

3. aki mezei közös dűlő-utat jogosulatlanul megszükit, másfelé irányít, elszánt vagy megrongál;

4. aki apaállatot, tenyész-igazolvány megszerzése nélkül

másoknak tenyésztési célokra átenged, vagy aki ily állatot másnemű állatokkal együtt közös legelőre hajt;

5. aki a vetés forgóra és a legeltetésre nézve megállapított rendelkezéseket nem tartja meg;

6. aki a nem arankamentes lucerna- vagy lóhere-magot termelés céljából forgalomba hoz;

7. aki a kendert vagy lent nem a hatóság által kijelölt helyen és megállapított módzatok mellett áztat.

11. (95. §.) *Ki követ el hivatalból üldözendő és enyhébben büntetendő mezőrendőri kihágást?*

Hivatalból üldözendő és enyhébben büntetendő mezőrendőri kihágást követ el az:

1. aki állatokat felügyelet nélkül legeltet;

2. aki közös vagy községi legelőkön és oly határokon, ahol a nyomásos gazdálkodás van elfogadva, engedély nélkül külön csordákban, csürhékben vagy ménesekben legeltet;

3. aki közutakon, köztereken vagy utcákon levő szederfákról selyemtenyésztési célra a lombszedést jogtalanul megakadályozza, vagy a lombot fertőzés által használhatatlanná teszi;

4. aki a káros állatokat, illetőleg növényeket hatósági figyelmeztetés dacára a kitűzött határidő alatt kiirtani elmulasztja;

5. aki a homok-, agyag-, kő-, mész- és egyéb gödröket vagy kutakat bekeríteni a hatóság utasítása ellenére elmulasztja;

6. aki paramesoló szükség nélkül a rábizott állatokat kellő felügyelet nélkül hagyja;

7. aki a hasznos madarakat pusztítja, azoknak fészkeit, tojásait és fiait elszedi vagy azokat hatósági engedély nélkül forgalomba hozza;

8. aki a rothadásos méh törzseit, a baj felismerése után, azonnal meg nem semmisíti;

9. aki a saját területén bárminemű döglött állatot tudva elásatlanul hagy vagy bármely területen elásott döglött állatot jogosulatlanul kiás.

12. (94., 95. §.) *Ki követ el a károsult fél indítványára üldözendő mezőrendőri kihágást?*

A károsult fél indítványára üldözendő mezőrendőri kihágást követ el az:

1. aki jogosulatlanul zálogol;

2. aki, bár tulajdonát képező, szabadban lévő kórót, trágyát, tarlót, avart, nádaszt, tőzeget oly helyen meggyújt, hogy abból másnak kára származhat és azt felügyelet nélkül hagyja vagy aki másnak hasonló tulajdonán gondatlanságból tüzet idéz elő;

3. aki másnak területén jogosulatlanul legeltet;

4. aki másnak földjén jogosulatlanul szekerez vagy azon marhát hajt;

5. aki idegen szántóföldről, rétről, legelőről, kertből, gyümölcsösből vagy szőlőből ivet, trágyázó vagy íftőanyagot jogosulatlanul szed;

6. aki szántóföldön hátrahagyott mezőgazdasági eszközöket jogosulatlanul használ;

7. aki idegen területre jogosulatlanul megy, vagy jogtalanul azon átjár, onnan felhívásra el nem távozik vagy aki tilalmi jelzéssel ellátott idegen területre jogosulatlanul megy, vagy jogtalanul azon átjár, amennyiben cselekménye más vagyonának megrongálása vétségét nem képezi;

8. aki másnak művelés alá adott földjére állatokat gondatlanságból bemenni enged, vagy betiltott mezői utat használ;

9. aki jogosulatlanul tarlóz vagy böngész;

10. aki másnak földjére jogosulatlanul trágyát, csontot, döglött állatot, követ, cserepet és szemetet visz, illetőleg elás, avagy ha másnak földjén gödröt ás, vásznat fehérít, ruhát szárít vagy kendert, lent áztat;

11. aki az utak vagy bekerített földek elzárására szolgáló kerítések, sorompókat, kapukat és más hasonló készületeket jogosulatlanul kinyit.

Kivonat a Házalási Szabályzat-ból.

1. Házalási engedély kinek adható?

Házalási engedély csak olyan egyénnek adható, aki életkorának 30-ik évét már betöltötte, nyereségvágyból származó hűneselekményért büntetve nem volt és undorító vagy ragályos betegségben nem szenved.

2. A házalási engedély kire érvényes és a házalási okmány másnak átengedhető-e?

A házalási engedély csak azon személyre nézve érvényes, kinek a nevére ki lett állítva; a házalási okmány másnak sem át nem engedhető, sem más személyre ki nem terjeszthető.

3. A házaló kereskedés — az engedély mellett is — csak mikor gyakorolható?

A házaló kereskedés — a kapott engedély mellett is — csak akkor gyakorolható, ha a házaló azon városban vagy községben, melyben házalni akar, házalási okmányát a rendőrkapitányság, illetve községi előjárósággal láttamoztatta.

4. A házalási engedély mely ország területére érvényes?

A házalási engedély csupán azon ország területére érvényes, amelyben az kiadatott.

5. Ha a házaló más országba lép, az engedély csak mely helységre nézve érvényes?

Ha a házaló más országba lép, 10 napon belül jelentkezni köteles; a házalási engedély csak azon helységekre nézve érvényes, melyekre nézve házalási okmánya az ottani hatóság által láttamoztatott. Ausztriából érkező házaló vármegyékben a vármegye alispánjánál, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitánynál tartozik a jelentkezést teljesíteni.

6. Mily árukkal szabad házalni?

Házalni csak oly árukkal szabad, amelyek az osztrák-magyar monarchia területéről származnak; ez az árukön levő árubélyeggel, valamint a vételi kimutatással igazoltatik,

7. Mily árukkal nem szabad házalni, még ha azok az osztrák-magyar monarchia területéről származnak is?

A következőkkel:

1. szesz, fűszerárúk és lepárolt olajok;
2. italul szolgáló minden folyadék;
3. cukor, cukorművek és áruk, csokoládé, mézeskalács, mindennemű csemegé;
4. kenőcsök, tapaszok s általában emberek és állatok részére való gyógyszer;
5. minden mérég;
6. higany-, dárdány- és ólom-készítmények;
7. minden durranó és robbanó anyag;
8. drágakövek, arany és ezüst; úgy új, mint régi, feldolgozott, vert vagy veretlen állapotban, ércekben vagy kiolvasztva; bármilyen fémből való váltó pénzek;
9. egyházi ékszerek és díszítmények;
10. katonai egyenruhák és mindennemű fegyver;
11. sorsjegyek, irodalmi és művészeti művek, u. m.: könyvek, naptárak, képek, szobrok, és végre
12. egyedárúsági cikkek: dohány, só, lőpor, szesz és bélyeg, stb.

8. Milyen árumennyiséggel tiltatik a házalás?

Oly árumennyiséggel tiltatik a házalás, melynek továbbvitelére szekérfogat vagy teherhordó állat kívántatik.

9. A házalási engedély mennyi időre állíttatik ki?

A házalási engedély egy év tartamára állíttatik ki, s ha az letelt és ha a házaló-kereskedés továbbüzése szándékolttatik, úgy azt ismét érvényesíttetni kell.

10. Ki követ el házalási kihágást?

Házalási kihágást követ el:

1. minden külföldi, ha házal, továbbá azon belföldi, ki házalási engedély nélkül, lejárt, érvénytelen vagy más nevére szóló engedéllyel házal;
2. aki oly árukkal házal, melyeknek az osztrák-magyar monarchia területéről való származását igazolni nem tudja;
3. aki tiltott árukkal házal;

4. aki házalási okmányát másnak átengedi;
5. aki más országban, mint a melyre házalási okmánya kiállított, engedelem nélkül házal;
6. aki valamely városban vagy községben, mielőtt az illetékes hatóságnál jelentkezett volna, házal;
7. aki a házalásnál segédet, szekeret vagy teherhordó állatot használ anélkül, hogy erre világosan feljogosítva lenne.

A méter-mértékek ismertetése.

1. Hányféle mérték van?

Háromféle mérték van:

1. *hosszmérték*, melynek alapegysége a *méter*;
2. *ürmérték*, melynek alapegysége a *liter* és
3. *súlymérték*, melynek alapegysége a *kilogramm*.

2. Hogy van beosztva a méter?

Egy méterben van 10 *deciméter*,
egy deciméterben van 10 *centiméter*,
egy centiméterben van 10 *milliméter*.
Ezer méter egy *kilométert* tesz.

3. Hogy van beosztva a liter?

Egy literben van 10 *deciliter*.
Egy deciliterben van 10 *centiliter*.
Tíz liter egy *dekaliter*.
Száz liter egy *hektoliter*.

4. Hogy van beosztva a kilogramm?

Egy kilogrammban van 100 *dekagramm*;
Egy dekagrammban van 10 *gramm*;
Egy grammban van 10 *decigramm*;
Egy decigrammban van 10 *centigramm*;
Egy centigrammban van 10 *milligramm*;
Száz kilogramm egy *métermúzsá*.

5. Közforgalomban csak milyen mértékek használhatók?

Közforgalomban csak hitelesített és bélyegzett mértékek, súlyok és mérőkészülékek használhatók.

Csendőrség tagozása és az előjárók ismertetése.

1. A magyar korona országaihoz tartozó csendőrség élén ki áll, ki van mellé beosztva és hol van a székhelye?

A magyar korona országaihoz tartozó csendőrség élén egy cs. és kir. altábornagy áll mint felügyelő, aki mellé egy cs. és kir. tábornok mint helyettes van beosztva. Székhelye: Budapest.

2. A szorosán vett csendőrség kebelében melyek a legmagasabb parancsnokságok, s hogy jelöltetnek azok?

A kerületi parancsnokságok, melyek folyószámmal jelöltetnek.

3. Hány csendőrkerület van, sorolja fel azok számát és székhelyeit?

Kilenc csendőrkerület van: I. kerület Kolozsváron, II. Szegeden, III. Budapesten, IV. Kassán, V. Pozsonyban, VI. Székesfehérváron, VII. Brassóban, VIII. Debrecenben, IX. Szombathelyen (felállítás alatt) székel.

Ezekon kívül van még egy m. kir. horvát-szlavon csendőrparancsnokság, melynek székhelye Zágráb.

4. Hogy tagozódik egy csendőrkerület?

Egy csendőrkerület tagozódik: törzsre, pótszárnyra, szárnyakra, szakaszokra, járásokra és őrsökre.

5. Ki áll a kerület élén, kik vannak amellé beosztva?

A kerület élén áll egy ezredes, mint kerületi parancsnok, aki mellé be van osztva egy alezredes (őrnagy), mint helyettes, s egy őrnagy (rangidősb százados), mint másodtörzstiszt. A II. és a VII. kerülethez pedig még kikiülönített törzstisztek is tartoznak.

6. *Kik állanak a pótszárny, szárnyak, szakaszok, járások és őrsök élén?*

A pótszárnyak és szárnyak élén százados; a szakaszok élén főhadnagy vagy hadnagy (ideiglenesen zászlós), járások élén járásörmester és az őrsök élén őrmester áll.

7. *Ki a honvédelmi, s ki a belügyminiszter?*

8. *Ki a honvédelmi — és ki a belügyminiszteri államtitkár?*

9. *Ki a magyar korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője, s ki annak helyettese?*

10. *Ki a honvédelmi- és ki a belügyminiszteri csendőrségi osztály vezetője?*

11. *Ki a . . . . számú csendőrkerület parancsnoka, ki annak helyettese és ki e parancsnokság II-od törzstisztje (kikiülönített törzstisztje)?*

12. *Ki a pótszárnyparancsnok és ki az oktatótiszt?*

Jegyzet: 7—12. kérdéshez. A nevek és címek kerületenkint és a változásoknak megfelelőleg ceruzával esetről-esetre beírandók.

Kivonat az 1888. évi VII. t.-c.-ből.

Az állategészségügy rendezéséről.

1. (4. §.) *Külföldről minő állatnak az országba való behozatala vagy az országon való átvitele tilos?*

Ragadós betegségben levő vagy annak gyanújában álló állatoknak az országba behozatala vagy azon való átvitele tilos.

Általában ezért külföldről hasznos házi állat csak akkor bocsátható be (akár behozatalra, akár átvitelre), ha marhalevelükön igazolva van, hogy oly helyről jönnek és oly úton hajtattak, amelynek 30 kilométernyi körletében az állatra nézve veszélyes ragadós betegség nem uralkodik.

2. (8. §.) *A belföldi forgalomban minő állatok látandók el marhalevéllel?*

A ló, szarvasmarha, juh, kecske és sertés tulajdon átruházásnál vagy szállításnál a belföldi forgalomban is marhalevéllel látandó el.

Gazdaság üzésénél, legeltetésnél és usztatásnál a szállítás marhalevél nélkül történik.

Ezen állatokon kívül még a szamárról és az öszvérről is marhalevél álltandó ki.

3. (9. §.) *A marhaleveleket ki és miképen állítja ki?*

A marhaleveleket azon község állítja ki, amelyből a marha elhajtatik.

Egy marhalevél az elhajtásra kerülő állatok összes számára, avagy arra a számára, amelyet a fél kijelöl, de mindig csak egy tulajdonosnak egyfaján (s amennyiben jegyzettek, csak egyforma jegyű) állataira állítható ki.

A marhalevélen a község igazolni tartozik, hogy a község területén és tudomása szerint a szomszédos községekben sem uralkodik az illető állatfajaira veszélyes ragadós betegség.

4. (11. §.) *Állatvásárokon a vidéki szarvasmarha miként állítandó ki és általában mivel bocsáthatók az állatok a vásárra?*

Állatvásárokon a vidéki szarvasmarha a helybelitől elkülönítve állítandó ki.

Szabályszerű marhalevél nélküli állatok a vásártérre be nem bocsáthatók.

Az állategészségrendőri felügyelet céljából a vásárokon állatorvosok alkalmaztatnak. Erről a vásártartásra jogosultak kötelesek gondoskodni.

5. (12. §.) Mészárosok, marhakereskedők és marhahizlalók szarvasmarha vételét hol jelentik és az állatokat hogyan legeltetik?

Mészárosok, marhakereskedők és marhahizlalók nem községi szarvasmarha megvételét, illetőleg behozatalát a községnél 12 óra lejárta előtt jelenteni és a marhalevelet ugyanannak további megőrzés végett átadni tartoznak. E máshonnan behozott szarvasmarhák a községi marhaállománytól elkülönítve bocsáthatók csak legeltetésre és a behozataltól számítva 8 napon át elkülönítve tartandók.

6. (15. és 16. §§.) A pásztorok és a vendégfogadók, csárdák tulajdonosai az állategészségügyi szabályok által mire kötelezettek?

Pásztoroknak a község által számbavett és nekik átadott állatok közé más állatokat csak a község engedélyével szabad befogadni; vendégfogadók, csárdák és általában mindazon helyek, hol állatok átmenetileg vagy állandóan tartózkodnak, havonként egyszer fertőtlenítenedők.

7. (18. §.) A szarvasmarha mily utakon hajtható s kik által ellenőrizendő ez?

Vágómarha és a kereskedésre szánt szarvasmarha az ország területén — vasúton és hajón kívül — csak a hatóság által e célra kijelölt utakon hajtható.

Az ilyen lábon hajtott marhasapatokat a csendőrség, pénzügyőrség és a községi előlíjárók ellenőrzik és a megfelelő marhalevelek előmutatását bármikor kívánhatjaák.

A marhalevelek előkérendők s megvizsgálandók, hogy szabályszerűek-e? hogy az állatok azonosak-e a marhalevéltre jegyzetekkel, hogy a marhalevélen jelzett útirány megtartatott-e és az állatok között nincsen-e beteg. Ha valamely tekintetben aggály merül fel, az állatokat fel kell tartóztatni, elkülönített helyre terelni és a községi előlíjáróságot értesíteni, illetve a szolgabírói hivatalnak (városokban a rendőrkapitányi hivatalt értesíteni) jelentést tenni.

8. (29., 30., 31. és 32. §§.) Ragadós betegség fellépte esetén milyen főbb általános rendszabályok alkalmazandók?

A ragadós betegségben levő, annak gyanújában vagy csak fertőzés gyanújában álló állatok elkülönítendők, őrizet- és megfigyelés alá veendőek. Ilyen állatok, valamint nyersterményeik értékesítése és forgalma tilos.

A ragadós betegség kitörésekor vagy ennek gyanúja esetén a közös legeltetés, a közös kútak, itatók, úsztatók használata, végül a kutyáknak kóborlása tilos.

A ragadós betegségben vagy annak gyanújában levő állat istállója elzárandó. Ilyen járványlepte udvarban vagy istállóban az állatok gondozásával megbízottakon kívül másnak tartózkodni tilos.

9. (61. §.) Lépiene esetén minő különös rendelkezések alkalmazandók?

Lépienében (anthrax) beteg vagy ezen betegség gyanújában álló állat húsanak, tejének vagy bármely más termékének forgalomba hozatala vagy felhasználása tilos.

10. (68., 70. §§.) Veszettség esetén minő különleges rendelkezések alkalmazandók?

Ha veszett vagy veszettség gyanújában álló kutya kóborol, a hatóság tartozik erről a szomszéd községeket értesíteni és a kutya kiirtásáról intézkedni. Elrendelendő az is, hogy a községben valamennyi kutya megkötve tartassék, vagy biztos szájkosárral pórázon vezethessék; a szabadon járó kutya kiirtandó.

Veszett vagy veszettség gyanújában álló állat húsanak, tejének vagy bármely más termékének forgalomba hozatala vagy felhasználása tilos.

11. (73., 75. §§.) Takonykór, illetőleg bőrféreg esetén minő különleges rendelkezések alkalmazandók?

Ha valamely állaton a takonykór, illetőleg bőrféreg megállapított, leölését és hulláját szöröstitil-böröstitil való kiirtását a hatóság elrendelni tartozik.

Takonykóros állat bármely termékének forgalomba hozatala vagy felhasználása tilos.

12. (102. §.) *Sertésorbánc esetén minő különleges rendelkezések alkalmazandók?*

Sertésorbáncban beteg állat húsát és zsírját táplálékul forgalomba hozni és felhasználni tilos.

Ipari célokra is csak a földművelésügyi miniszter engedélyével használhatók a termékek.

Kivonat az 1903. évi VI. t.-c.-ből.

Az útlevelügyről.

1. (1. §.) *Szükséges-e rendszerint az útlevel?*

Magyarország területén való tartózkodáshoz és utazáshoz, valamint az állam határán való átkeléshez útlevel rendszerint nem szükséges.

2. (2. §.) *Életbeléptethető-e az útlevelkötelezettség? Beszüntethető-e az útlevel kiadása?*

A miniszterium által az útlevel-kötelezettség, akár az ország egész területére, akár annak egy részére elrendelhető, úgyszintén kötelezővé tehető az útlevel valamely külföldi államban való utazáshoz.

A miniszterium az állam határán való átkeléshez a fegyveres erő kötelékébe tartozó egyének részére az útlevelek kiadását egyáltalában beszüntetheti.

3. (4. §.) *Kiktől tagadható meg az útlevel kiadása?*

Megtagadható azoktól:

a) akik a külföldre való utazásban a véderőtörvényen alapuló kötelezettségük teljesítése tekintetéből, a fennálló szabályok értelmében korlátozva vannak;

b) akik ellen szabadságvesztéssel büntetendő cselekmény miatt bűrvádi eljárás van folyamatban, nemkülönben az elítéltektől büntetésük végrehajtása előtt.

Nem nyerhetnek útlevelet kivándorlás céljából egyáltalában azok, akik ebben a kivándorlásról szóló törvény által korlátozva vannak.

4. (6. §.) *Melyek az útlevel kiállítására jogosult hatóságok?*

1. Vármegyékben és rendezett tanácsú városokban az alispán;

2. törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány;

3. a budapesti székesfővárosi m. kir. államrendőrség hatósága alá tartozó területen a főkapitány.

5. (10. §.) *Minő adatokat tartalmaz az útlevel?*

Az utazó nevét, annak megjelölését, hogy magyar állampolgár, továbbá állását vagy foglalkozását, lakhelyét, korát személyleírását, annak az államnak vagy világrésznek megjelölését, ahová az utazás terveztetik, továbbá az esetleges útitársaknak nevét, korát, személyleírását, végül az útlevel érvényességének időtartamát.

Ugyanabban az útlevelben, mint útitársak, csak az egy háztartásban élő családtagok vehetők fel; nem tényleges szolgálati viszonyban lévő katonák azonban feltétlenül külön útlevellel látandók el.

6. (12. §.) *Mennyi az útlevel érvényességének időtartama?*

Az útlevel érvényességének időtartama rendszerint egy év, kivételes esetben legfeljebb három év.

L. még a Próbá Csendőrok Tankönyve 45. és 46. oldalán levő jegyzetet.

Kivonat az 1909. évi II. t.-c.-ből.

A kivándorlásról.

1. (1. §.) *Kivándorlónak ki tekintendő?*

Kivándorlónak tekintendő az, aki tartós kereset céljából külföldre távozik.

Aki nem így célszattal, hanem más okból (pl. tanulás, szórakozás, egyes üzleti ügyek lebonyolítása végett) utazik külföldre, nem tekinthető kivándorlónak.

2. (2. §.) *Minő korlátozások állanak fenn a kivándorlás tekintetében?*

a) Atyai hatalom alatt álló kiskorúak atyjuk nélkül csak atyjuknak írásban adott és hatóságilag hitelesített, a gyámság alatt lévők pedig gyámjuknak gyámhatóságilag jóváhagyott beleegyezése mellett s ezenfelül mindkét esetben csak akkor vándorolhatnak ki, ha igazolva van, hogy rendeltetési helyükön való elhelyezésük biztosított.

Kiskorú nők és 16 éven aluli férfiszemélyek szükségük egyike nélkül csak akkor vándorolhatnak ki, ha az előbbi bekezdésben felsorolt feltételeken kívül az is igazolva van, hogy rendeltetési helyükig teljesen megbízható felnőtt személyek kíséretében utaznak.

b) Férfiszemélyek azon évi január hó 1-től kezdődőleg, melyben 17-ik életévüket betöltik, addig, míg a védtörvényen alapuló állítási vagy szolgálati kötelezettség alatt állanak, csak a belügyminiszternek a honvédelmi miniszterrel egyetértőleg írásban kiadott engedélye alapján vándorolhatnak ki. Az engedélyt a belügyminiszternek a honvédelmi miniszterrel egyetértőleg

6 akik külföldről államköltséggel szállítottak haza, s a szállítási költséget meg nem térítették;

7. akik a kivándorlásban egyéb törvények rendelkezései értelmében korlátozva vannak.

4. (6., 14. §§.) *Kivándorlók szállításával ki foglalkozhat?*

Kivándorlók szállításával csak az foglalkozhat, aki erre a belügyminisztertől engedélyt nyert.

Külföldi egyének kivándorlók szállításával csak az esetben foglalkozhatnak, ha helyettét állítanak, aki őket Magyarországon képviseli. Ilyen helyettes azonban nem lehet: állami, törvényhatósági, városi, községi, postai, távirtdai és vasuti alkalmazott, lelkész, ügyvéd, orvos, állatorvos, tanító és italmérési engedéllyel bíró egyén.

5. (19. §.) *A kivándorlásra vonatkozó minő felhívás közzététele tilos még az engedéllyel bíró kivándorlási vállalkozónak és helyettesének is?*

Tilos a vállalkozónak és helyettesének, vagy bármely alkal-

7. (39., 40., 41., 42. §§.) *A kivándorlási törvénybe ütköző kihágást ki követi el?*

1. Aki engedély vagy jóváhagyás nélkül működő kivándorlási vállalkozóval vagy helyettesel a kivándorlásra vonatkozó üzleti összeköttetésben áll vagy ezeknek a kivándorlásra vonatkozó működését bármely módon előmozdítja, ha cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik;

2. aki útlevél nélkül, vagy tilalom ellenére kivándorlás céljából útra kel, ha cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik;

3. aki előlegnyújtással, fuvarozással, kalauzolással, kioktatással, vagy bármely más módon annak, akinek útlevele nincs, vagy aki kivándorlásra nem jogosult, a kivándorláshoz segítségnyújtást nyújt;

4. végül az a szállító, vállalkozó vagy helyettes, aki oly egyénnel köt kivándorlási szerződést, kinek útlevele nincs, vagy akiről tudta, vagy tudnia kellett volna, hogy a jelen törvény szerint kivándorlásra nem jogosult.

8. (49. §.) *A kivándorlási törvényben foglalt bűncselekmények elbírálása első fokon minő hatóság hatáskörébe tartozik?*

A büntettek és vétségek, valamint a nyomtatvány útján elkövetett kihágások elbírálása a kir. törvényszékek hatáskörébe tartozik.

A többi kihágás feletti rendőri büntető bíraskodást első fokon a következő hatóságok gyakorolják:

a határrendőrség működési területén: a határszéli rendőrkapitány;

egyebütt, kis- és nagyközségekben: a főszolgabíró;

rendezett tanácsu és törvényhatósági joggal felruházott városokban: a rendőrkapitány.

Kivonat az 57000/1910. sz. belügy-ministeri rendeletből.

A gépjárművekről.

1. (2. §.) *Gépjármű a közúti forgalomban mily föltétel mellett használható?*

A közúton sánpálya nélkül közlekedő gépjárműveket a

közúti forgalomban használni — akár köz-, akár magáncélra — csak akkor szabad, ha azokra az illetékes hatóság a forgalmi engedélyt kiszolgáltatta, és ha a gépjármű megfelelő forgalmi rendszámmal el van látva.

Közhasználatra szánt gépjármű példul: a bérautó, autóbusz.

2. (3. §.) *A gépjármű milyen működésű legyen és mő készülékekkel legyen felszerelve?*

A gépjármű biztos működésű és oly módon elrendezett készülékekkel legyen felszerelve, hogy e készülékek a lehetőség határain belül elhárítsák a kigyulladás vagy robbanás minden veszélyét; ne rémítsék el zörejükkel a hátsó vagy igavonó állapotokat, ne adjanak semmi okot a forgalom veszélyeztetésére, és tisztítsák, avagy gőzük által ne legyenek keletén túl terhőkre a járókelőknek.

3. (4. §.) *Jelzések céljaira, továbbá sötétség és köd idején mivel kell felszerelni a gépjárműveket?*

A gépjárműveknek jelzésre alkalmas kiirttel is felszerelve kell lenniök. A motoros kerekek kiirtjei éleshangú legyen, az egyéb gépjárműveké pedig mély hangú.

Sötétség és köd beálltával a gépjárművön elől két, hátul pedig egy színtelen íveggel ellátott világító lámpát kell alkalmazni.

Az elől elhelyezett lámpáknak az útát kielégítő távolságra kell megvilágítaniök, a hátsó világító lámpa pedig a rendszám megvilágítására szolgál.

Motoros kerekekre csak elől kell alkalmazni egy színtelen ívegű lámpát.

Erős fényű reflektoros lámpák fényét a városok belterületén homályos íveg alkalmazásával vagy egyéb megfelelő módon tompítani kell.

4. (31. §.) *A gépjárművet milyen egyén vezetheti?*

A közúton sánpálya nélkül közlekedő gépjárműveket csak oly egyén vezetheti, aki a megfelelő gépjárművezetői vizsgát sikerrel letette.

Közhasználatra szolgáló gépjárművet csak oly férfi vezethet, aki — czenfelül — élete 21-ik évét betöltötte.

5. (32. §.) *Ki nem bocsátható gépjármű-vezetői vizsgára?*

a) aki élete 18-ik évét még be nem töltötte;

b) aki a gépjárművek vezetésére való alkalmasságát kizáró betegségben, testi vagy szellemi fogyatkozásban szenved;

c) akire nézve oly tények vannak megállapítva, amelyek miatt őt gépjármű vezetésére közbiztonsági vagy közrendészeti okokból megbízhatatlannak kell tekinteni.

6. (42. §.) *Mire köteles a gépjármű vezetője meggyőződést szerezni elindulás előtt?*

Aki a gépjárművet vezeti, elindulás előtt köteles önmaga, vagy megfelelő képesítéssel bíró egyén útján meggyőződést szerezni arról, hogy a gépjármű a forgalom követelményei (gépezet, fékek, kormány, füstölés, megvilágítás, kiirt stb.) szempontjából rendben van.

7. (44. §.) *Mikor kell a gépjármű sebességét a lépésben haladó kocsis sebességéig mérsékelni?*

A menets sebességet a szükséghez képest a lépésben haladó lófogató kocsis sebességéig kell mérsékelni:

a) keskeny vagy nagyforgalmu utcákban;

b) olyan utcákban, ahol a kocsit gyalogközlekedésre is szolgál;

c) rendkívüli forgalom esetében;

d) forgalmas utca keresztezéseknél;

e) erős útkanyarulatoknál;

f) vasúti vágányok keresztezéseinél;

g) egyik utcából a másikba való befordulásnál;

h) a javítás alatt álló hidakon;

i) házakból való kihajtásnál, vagy házakba való behajtásnál;

k) vásárok területén;

l) menetekkel, csordáknál való találkozásnál, nagyobb utcai csoportosulásoknál, sötétben vagy sűrű ködben;

m) ahol a vezető szabad kilátása akadályozva van;

n) lófogatokkal, kézen vezelett vagy szabadon hajtott állatokkal való találkozásnál;

o) ahol a gépek hirtos működése az út síkossága miatt bizonytalanná vált;

p) általában mindenütt, ahol a közlekedés szűk térre szorul vagy bármilyen okból akadályozva van.

8. (45. §.) *Utcaiba való befordulásnál milyen ívben kell a gépjárművet hajtani? A vezető mikor köteles jelzést adni?*

Utcaiba való befordulásnál jobbra a külső ívben, balra a belső ívben kell hajtani.

A menets sebesség lassítását, a megállást, vagy a menetirány megváltoztatását a vezető jelezni köteles.

9. (47., 48. és 56. §§.) *Lófogattal való találkozásnál, az égési termékek szabadba bocsátásánál, végül a gépjármű elhagyására nézve mi a vezető kötelessége?*

Lófogattal való találkozásnál, ha a lovak nyugtalanodnak, a vezető gépjárművet lassítani és a szükséghez képest a gépjárművet megállítani, fenyegető veszély esetében pedig a motor működését megszüntetni köteles.

A vezető kötelessége arra is ügyelni, hogy a gépjármű füstöt, húzó gázokat — a huzamosabb állás utáni indítást kivéve — ne terjesszen és a gépjárműből robbanó anyag az uttestre ki ne jusson. A városok (községek) belső területén az égési termékeket az exploziós motorból hangtompító edény kikerülésével, közvetlenül a szabadba bocsátani tilos (kipuffogtatás).

Végül tilos a vezetőnek a gépjárművet hosszabb időre elhagyni, rövidebb időre is csak akkor hagyhatja azt el, ha a hajtóró működését beszüntette és megfelelő intézkedést tett, hogy illetéktelen egyén a gépjárművet meg ne indíthassa.

10. (55. §.) *A gépjármű vezetője kinek felszólítására köteles megállni és mit köteles előmutatni?*

A gépjármű vezetője csendőri vagy rendőri felszólításra a gépjárművel rögtön megállítani és minden felvilágosítást megadni, továbbá a forgalmi engedélyt és vezető-igazolványt (nemzetközi igazolványt) kívánatra felmutatni köteles.

11. (76., 77., 78. és 81. §§.) *Ki követ el kihágást a gépjárművekről szóló rendelet érteimében?*

1. Aki gépjárművet a szükséges forgalmi engedély vagy nemzetközi útigazolvány nélkül a közúti forgalomban vezet, vagy aki, habár forgalmi engedéllyel vagy nemzetközi útigazolvánnyal közúti forgalomban oly gépjárművet vezet, amelyről tudja, hogy a megkívánt kellékek valamelyikének meg nem felel;

2. aki közhasználatra szolgáló gépjárművet hibásan működő viteldíjjelzővel *tart forgalomban*;

3. aki abból a célból, hogy a gépjármű azonosságának megállapítását megnehezítse, a gépjárművön alkalmazott jelzőtáblát eltávolítja, megváltoztatja, eltakarja, vagy olvashatóságát egyébként akadályozza, vagy megsabottr jelzőtáblával el nem látott gépjárművet szabályszerű jelzőtáblának látszó jelzéssel jogtalanul ellát, vagy a megsabottr jelzőtáblán felül a gépjárművön meg nem engedett jelzést alkalmaz;

4. aki gépjárművet a közúti forgalomban e rendelettel megsabottr vezetői igazolvány, vagy az őt a gépjármű vezetésére jogosító érvényes nemzetközi útigazolvány nélkül vezet; úgyszintén az, aki a tőle visszavont vezetői igazolványt a hatóság felszólítására be nem szolgáltatja;

5. az a gépjárművezető, aki baleset alkalmával a gépjárművet meg nem állítja, vagy kilétének megállapítását egyébként megghiúsítani törekszik.

Nem büntethető a vezető, ha a megállás a iennforgó körülmények miatt veszéllyel járt volna és a balesetet legkésőbb a következő napon — kilétének, a jármű azonosságának és eljírása okának igazolása mellett — a belföldi rendőrlhatóságnak bejelenti.

Minden gépjármű elül és hátul rendszámot visel. Ez áll: a magánhasználatuaknál fehér alapon, a közhasználatuaknál fekete alapon vörös betűkből, továbbá: előbbitknél fekete, utóbbiaknál fehér számokból.